

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Схвалено

Вченою радою Національного
університету «Києво-Могилянська
академія»

Протокол №7

від 26 травня 2016 р.

**Освітньо-наукова програма
провадження освітньої діяльності
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти
для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії
за спеціальністю 032 Історія та археологія**

Спеціалізація: Археологія

Київ – 2016

Освітньо-наукова програма, за якою провадитиметься освітня діяльність третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю «032 Історія та археологія», спеціалізація – «Археологія», розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» (редакція від 13.03.2016 р.) і «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 266 від 23.03.2016 р.

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Укладачі програми:

Залізняк Леонід Львович - доктор історичних наук, професор, завідувач відділу кам'яного віку Інституту археології НАНУ, професор кафедри археології НАУКМА;

Клочко Віктор Іванович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології НАУКМА;

Отроценко Віталій Васильович - доктор історичних наук, професор, завідувач відділу енеоліту доби бронзи Інституту археології НАНУ, професор кафедри археології НАУКМА;

Гарант освітньо-наукової програми:

Яковенко Наталя Миколаївна – доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри історії НАУКМА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Наукова освіта – це третій цикл освіти, спрямований на підготовку висококваліфікованих науковців і викладачів шляхом поєднання цілеспрямованого структурованого навчання і здійснення наукових досліджень, що забезпечує високий рівень фахових знань і формування дослідницької культури, відповідної світовим та європейським академічним стандартам.

Засадничим принципом наукової освіти в НаУКМА є стимулювання самостійної та продуктивної дослідницької діяльності, підтримка фахової активності й прагнення до нових знань, відкритості до комунікації і взаємодії в рамках міжнародної академічної спільноти.

Освітньо-наукова програма для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності **«032 Історія та археологія», спеціалізація – «Археологія»** має на меті підготовку нового покоління висококваліфікованих фахівців, які будуть здатні працювати за найкращими світовими стандартами, зберігаючи та творчо розвиваючи головні досягнення вітчизняної історичної науки.

Освітньо-наукова програма в обсязі **52 кредити ECTS** включає:

I. Цикл загальної підготовки

1.1. Дисципліни науково-теоретичної підготовки

1.1.1. Нормативні

1.1.2. Вибіркові

1.2. Дисципліни науково-практичної підготовки

1.2.1. Нормативні

1.2.2. Вибіркові

1.3. Дисципліни мовної підготовки

1.3.1. Нормативні

1.3.2. Вибіркові

II. Цикл професійної підготовки

2.1. Нормативні дисципліни

2.2. Цикл вибіркових дисциплін

Навчальні дисципліни пропонуються аспірантам на першому і другому році навчання.

Форма навчання – денна.

Форми аудиторної роботи передбачають можливість максимального забезпечення індивідуальних дослідницьких потреб аспіранта і особливостей підготовки за історичним фахом: варіативні форми аудиторної роботи самостійно планують викладачі окремих дисциплін, у кожному курсі передбачені індивідуальні консультації. Завдання для самостійної роботи максимально пов'язані з планом і завданнями індивідуального дослідницького проекту аспіранта.

Координацію і методичне забезпечення дисциплін циклу загальної підготовки освітньо-наукових програм у Національному університеті «Києво-Могилянська академія» здійснює Докторська школа ім. родини Юхименків (заснована 2008 р.), що є навчально-дослідницьким підрозділом і має на меті створення навчального середовища, сприятливого для набуття аспірантами фахової зрілості, спроможності до творчої ініціативи та самостійних наукових досліджень, навичок і досвіду комунікації у рамках міжнародної академічної спільноти.

Адміністрація Докторської школи ім. родини Юхименків здійснює постійний моніторинг результатів навчання, даних зворотного зв'язку від аспірантів і науковців, що надають наукову освіту в НаУКМА, зокрема про: зміст навчальних дисциплін, наукове керівництво, виконання індивідуального наукового дослідження, публікація та презентація результатів дослідження. Отримані відомості є основою для перегляду форм і методів наукової освіти з метою підтримання високої академічної культури.

Щороку за ініціативою самих аспірантів чи адміністрації НаУКМА можуть пропонуватися додаткові тренінги, відкриті семінари, навчальні дослідницькі проекти, відкриті лекції, літні школи та інші навчальні події, що формують **DS Curriculum** - спеціальну відкриту програму Докторської школи ім. родини Юхименків.

З метою забезпечення якості навчання в рамках DS Curriculum для всіх аспірантів першого року навчання передбачено загальний *вступ до наукової освіти*, який відбувається у вигляді тренінгу й включає такі теми:

- Інформація про процедури й стандарти наукової освіти в НаУКМА;
- Загальний огляд змісту дисциплін освітньо-наукових програм;
- Робота з базами даних і користування бібліотекою;
- Процедури роботи з науковим керівником;
- Контроль, звітність і критерії оцінювання роботи аспіранта;
- Можливості участі аспірантів у науковій роботі в НаУКМА;
- Можливості міжнародної академічної мобільності.

Важливою складовою моделі наукової освіти в НаУКМА є участь аспірантів усіх років навчання у щорічній **звітній конференції «A LINEA»**. Матеріали до конференції готуються за наданими рекомендаціями й зразками, а секції модеруються представниками проектних груп освітньо-наукових програм.

Основна мета конференції – познайомити спільноту аспірантів і викладачів із задумом дослідження, оприятити його внутрішню логіку, сформулювати віднайдені результати й проблемні моменти, запропонувати міркування щодо свого дослідницького проекту в контексті загальних тем міждисциплінарних секцій, які заохочують до рефлексії над загальними питаннями соціальної й етичної відповідальності науковця, наукової новизни і приросту знань, питання поширення наукових результатів у міждисциплінарному і поза-фаховому контексті, економічний аспект науки.

У рамках конференції відбуваються гостьові лекції, методологічні воркшопи, загальні семінари для аспірантів усіх спеціальностей.

І. ЦИКЛ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Цикл загальної підготовки (35 кредитів ЄКТС) складається з трьох блоків дисциплін: науково-теоретичної, науково-практичної і мовної підготовки, що сприяють формуванню інтегральної компетентності третього рівня освіти: *здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.*

У кожному блоці передбачені нормативні дисципліни й надана можливість вибору дисциплін, щоб забезпечити потреби індивідуальних дослідницьких проектів аспірантів.

Навчальні результати, які передбачені циклом дисциплін загальної підготовки, розвивають здатності активного дослідника до фахової діяльності в трьох сферах:

- Сфера Д (дослідження) – знання фаху й предмету дослідження, методологічні навички, володіння сучасними технологіями досліджень; високий рівень володіння навичками і технологіями пошуку та обробки наукової інформації;
- Сфера К (комунікація) – виховання здатності до репрезентації і спілкування в межах глобальної наукової спільноти, що включає навички мовлення, письма та презентації англійською мовою, а також уміння формулювати результати дослідження в тій формі, яка потрібна для певної мети чи аудиторії, навички викладача;
- Сфера М (менеджмент) – поєднує навички планування та управління науковими проектами, пошуку наукових грантів, розвиток особистісної ініціативності, уміння формувати робочі групи й спільноти; уміння планувати свою кар'єру.

Курси тематичного блоку «**1.1. Дисципліни науково-теоретичної підготовки**» забезпечують формування системного наукового світогляду, ґрунтовні знання філософських засад наукового пізнання, загальних методів наукового дослідження, розуміння засад академічної культури й етики, здатності до інтелектуального ризику та перегляду наукових парадигм на основі розуміння історичності науки й критеріїв науковості.

№	Назва	ЄКТС	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
І. Цикл загальної підготовки							
<i>1.1. Дисципліни науково-теоретичної підготовки</i>							
<i>1.1.1. Нормативні</i>							
1	Логіка, методологія і етика наукового дослідження	4	120	52	65	3	Іспит
2	Прикладна філософія	3	90	26	58	6	Залік
<i>Всього</i>		<i>7</i>	<i>210</i>	<i>78</i>	<i>126</i>	<i>6</i>	
<i>1.1.2. Вибіркові</i>							
1	Історія науки	3	90	26	58	6	Залік
2	Історія історичної науки	3	90	26	58	6	Залік
<i>Всього (один з курсів)</i>		<i>3</i>	<i>90</i>	<i>26</i>	<i>61</i>	<i>3</i>	<i>1</i>
Разом		10	300	104	187	9	

1.1.1. Нормативні дисципліни

1. Логіка, методологія та етика наукового дослідження

Викладає: д.ф.н., доц. Лютий Т. В.

Основна мета курсу – допомогти аспірантам оволодіти актуальними загальнонауковими компетентностями через ознайомлення з провідними тенденціями в розвитку філософії та методології науки. Курс включає розгляд засадничих світоглядних проблем сучасної науки, ознайомлення з ключовими методологічними проблемами науки, виокремлення глобальних тенденцій в трансформації наукової картини світу та визначення провідних функцій науки в житті суспільства. Слухачі курсу зможуть виокремити ціннісні етичні засади наукової діяльності та принципи формування професійної етики вченого.

За допомогою основних елементів логіки наукового пізнання, окреслених у курсі, через удосконалення навичок логічного аналізу й вивчення основних загальнонаукових дослідницьких методів і методик, аспіранти зможуть самостійно формувати системний науковий світогляд. Курс сприяє оволодінню навичками генерування та інтерпретування нових ідей, умінню виявляти, ставити та вирішувати проблеми, розроблювати теоретичні концепції, виявляти нові тенденції розвитку науки і критично оцінювати їхній потенціал.

2. Прикладна філософія

Викладає: д.ф.н., проф. Менжулін В. І.

Основна мета курсу – інтегрувати й удосконалити вже набуті на попередніх етапах навчання загальнонаукові (філософські) компетентності та скористатися ними для визначення й розв'язання актуальних теоретико-пізнавальних, світоглядних, культурних, соціальних, політичних та етичних проблем, що постають чи можуть постати перед науковцями в зв'язку з їх професійною діяльністю.

Аспіранти будуть залучені до осмислення широкого кола практичних питань на основі опанування культури філософського мислення, що передбачає вміння визначати філософські аспекти в рамках спеціальних наукових досліджень та дисциплін і оволодіння навичками їх аналізу. У курсі пропонується проектувати професійну діяльність з урахуванням етичних норм, історичного досвіду, культурних традицій, соціально-політичних тенденцій, тощо, що формує здатність до інтелектуального ризику та перегляду наукових парадигм.

Окрема увага приділятиметься навичкам ведення міждисциплінарного діалогу на засадах науковості та толерантності, умінню формулювати переконливі аргументи на підтвердження наукових гіпотез.

1.1.2. Вибіркові дисципліни

1. Історія науки

Викладає: д. ф. н., доц. Лютий Т. В.

Метою курсу є ознайомлення студентів із основними етапами становлення науки, історичними типами наукової й технічної раціональності і формування на основі цих знань уміння здійснювати історико-наукове дослідження в межах власного фахового зацікавлення.

У курсі зіставляються і розрізняються наукова, філософська й релігійна картини світу, формується здатність розуміти їх сутність, специфіку та взаємозв'язки на основі розуміння науки як історичного феномену.

Через порівняльний аналіз критеріїв науковості, аспіранти зможуть досягти розуміння ролі науки в розвитку цивілізації. Слухачі курсу набудуть здатності кваліфікувати напрями власних дослідницьких проектів у контексті розвитку науки й цивілізації. Під історичним кутом зору будуть проаналізовані також і системи цінностей, на які орієнтуються вчені, визначена роль ідеології та міфів в історії науки.

2. Історія історичної науки

Викладає: д. іст. н., доц. Яременко М. В.

Курс ознайомлює з розвитком поглядів на роль історії в суспільстві, організаційно-інституційних засад історичної науки, проблемами формування професійної історіографії; розглядає становлення університетської (академічної) науки в ХІХ—ХХ ст., творення наукових шкіл, особливості професіоналізації історії в Російській імперії та Австро-Угорській монархії; розкриває зміст історіографічних процесів у сучасному світі, якісні перетворення в структурі й інституціях академічного історичного знання, розробку в історичній професії конкретних дослідницьких підходів, норм історичного знання та фахової поведінки.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

- *Знати:* роль історії в суспільстві, організаційно-інституційні засади історичної науки; проблеми формування професійної історіографії;
- *Вміти:* застосовувати набуті знання для аналізу історичних процесів минулого і сьогодення, зокрема, проблем організаційного реформування науки в сучасній Україні.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, написання аналітичних записок щодо сучасного стану історичної науки в Україні.

Основні теми курсу:

1. Передумови перетворення історії на науку в ХVІ—ХVІІІ ст.
2. Формування історичної професії та її інституційного ґрунту.
3. Розгортання професіоналізації історичної науки
4. «Націоналізація» та «інтернаціоналізація» історіографії.
5. Професійна історіографія ХХ ст.
6. Історична наука в СРСР та УРСР. Шляхи подолання постсоціалістичної спадщини
7. Історична професія на зламі ХХ—ХХІ ст.

В рамках блоку «1.2. Дисципліни науково-практичної підготовки» аспіранти отримають змогу набути навичок володіння засобами комунікації та інформаційними технологіями для передачі знань про наукові результати і збільшення впливу результатів наукових досліджень у академічному, економічному та соціальному контекстах; оволодіють методиками викладання і популяризації знань, здобудуть уміння використовувати інформаційні комунікаційні технології для самостійного дослідження, викладання й управління науковою діяльністю, знання про основні наукометричні показники й ресурси для оцінки потенціалу дослідження.

№	Назва	ЄКТС	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
<i>1.2. Дисципліни науково-практичної підготовки</i>							
<i>1.2.1. Нормативні</i>							
1	Робота з інформаційними ресурсами	3	90	26	58	6	Іспит
2	Викладання у вищій школі	3	90	26	61	3	Іспит
3	Викладацька практика	3	90	26	61	3	Залік
<i>Всього</i>		<i>9</i>	<i>270</i>	<i>78</i>	<i>180</i>	<i>12</i>	
<i>1.2.2. Вибіркові</i>							
1	Сучасні методики викладання, особливості он-лайн освіти	3	90	26	61	3	Залік
2	Менеджмент наукових проєктів	3	90	26	61	3	Залік
<i>Всього (один з курсів)</i>		<i>3</i>	<i>90</i>	<i>52</i>	<i>35</i>	<i>3</i>	<i>1</i>
<i>Разом</i>		<i>12</i>	<i>360</i>	<i>104</i>	<i>241</i>	<i>15</i>	

2.1. Нормативні дисципліни

1. Робота з інформаційними ресурсами

Викладає: к. н. соц. ком., Назаровець С. А.

Мета курсу – сформувати у аспіранта систему знань та вмінь, що забезпечить проведення ефективної інформаційної діяльності, яка передбачає використання універсальних та спеціалізованих інформаційних ресурсів, комерційних і відкритих джерел наукової інформації, ознайомлення з тенденціями розвитку інформаційних ресурсів та сучасними практиками пошуку інформації у мережі Інтернет.

Слухачі курсу здобудуть уміння планувати й ефективно проводити інформаційну роботу (збір та аналіз наукових джерел) для проведення дослідження; навчатися використовувати основні наукометричні показники, ресурси, а також відповідне програмне забезпечення, інформаційні та комунікаційні технології для ефективного пошуку, збереження та аналізу наукової інформації.

У курсі будуть розглядатися альтернативні метрики вимірювання наукової активності і сучасні практики репрезентації наукової інформації.

У контексті аналізу тенденцій розвитку інформаційних ресурсів будуть представлені принципи інтегрування в процес публікації і поширення дослідницьких результатів, генерування впливовості наукових концепцій на основі етики наукових публікацій.

2. Викладання у вищій школі

Викладає: *д. псих. н., проф. Чернобровкін В. М.*

Основне завдання курсу – послідовне занурення слухачів у практику викладання: від загальних відомостей про законодавче регулювання сучасної освітньої практики, освітні стандарти й нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти різних рівнів – до практичних навичок моделювання навчальних подій і форм аудиторної роботи у відповідності до очікуваних навчальних результатів.

Слухачі курсу будуть уміти застосовувати принципи когнітивної структури навчання за таксономією освітніх цілей Б. С. Блума (1956) при розробці змісту навчальних дисциплін, оволодіють інструментами і формами оцінювання результатів навчання.

У курсі будуть представлені типові форми документування навчального процесу згідно вимог законодавства і навчального закладу/інституції; засоби комунікації та інформаційних технологій для передачі знань про наукові результати і збільшення впливу результатів наукових досліджень у академічному, економічному та соціальному контекстах.

Важливим аспектом курсу є формування вміння вести етичну комунікацію зі студентами й колегами, обізнаність з прийомами демонстрування принципів академічної доброчесності і плекання високої академічної культури.

3. Викладацька практика

Викладає: *д. псих. н., проф. Чернобровкін В. М.*

Цей курс є практично орієнтованим і покликаний сформувати вміння планувати й проводити аудиторні заняття (лекції, семінари, практичні і лабораторні заняття) з урахуванням особливостей і вимог фахової підготовки, а також формувати систему оцінювання результатів роботи студентів в аудиторії і їхньої самостійної роботи над усними та письмовими завданнями.

З огляду на практичні потреби щоденної викладацької практики будуть розглянуті методики залучення студентів до науково-орієнтованого і студентоцентричного навчання; засоби координації самостійної роботи слухачів курсу; ведення ефективної комунікації із учасниками курсу; способи вирішувати проблемні ситуації під час проведення аудиторних занять; види і форми контрольних завдань..

Важливим аспектом курсу є формування вміння вести етичну комунікацію зі студентами й колегами, обізнаність з прийомами демонстрування принципів академічної доброчесності і плекання високої академічної культури.

1.2.2. Вибіркові дисципліни

1. Сучасні методики викладання, особливості он-лайн освіти

Викладає: к.ф.н., Криворучка Л. Д.

Курс спрямований на формування навичок інтерактивного викладання й здатності залучати слухачів до самостійного навчання і навчання в співпраці.

Слухачі курсу будуть обізнані з алгоритмами проведення занять і особливостями оцінювання результатів навчання за такими інтерактивними методиками: демонстрування моделі виконання фахових завдань (scaffolding), вирішення дослідницьких проблем (problem based learning - PBL), діалогічна співпраця (Philosophy for Childrent - P4C). У межах курсу буде запропоновано приклади застосування інтерактивних методик в реаліях вимог української вищої освіти і для навчання різновікових груп, а також аналіз недоліків і обмежень запропонованих методів.

Також буде запропонований аналіз дидактичних особливостей і нових викликів для викладача в процесі планування он-лайн навчання, можливостей поєднати он-лайн і традиційні форми навчання й перевірки знань. Буде здійснений огляд відкритих освітніх ресурсів і програмного забезпечення для ведення навчання і комунікації в он-лайн середовищі.

2. Менеджмент наукових проектів

Викладає: д.н. держ. упр., доц. Чала Н. М.

Мета курсу – сформувати вміння розробляти, планувати й ефективно реалізовувати наукові проекти за базовою моделлю проектного менеджменту (знання процесів і процедур ініціації, ведення й завершення проекту) із доцільним застосуванням відповідного програмного забезпечення. Окрема увага приділятиметься виробленню навичок обрахування проектних кошторисів, оцінювання результатів проекту і планування проектних ризиків, формування вміння планувати робочі завдання в часі і встановлювати пріоритети у проектній діяльності.

Складовою курсу є також формування вміння вести науково-організаційну діяльність завдяки обізнаності з принципами формування робочих груп, етичної ділової комунікації, техніками підвищення ефективності використання робочого часу й наполегливості в досягненні поставлених завдань у визначені терміни; вміння працювати автономно та ініціативно.

Серед тем курсу важливе місце посідає також проблематика стратегічного планування й формулювання цілей наукового проекту з урахуванням актуальних тенденцій розвитку наукової галузі й прагматики соціального контексту.

Третій тематичний блок циклу загальної підготовки - **1.3. Дисципліни мовної підготовки**- спрямовано на удосконалення рівня володіння українською та англійською мовою, щоб досягти уміння доказово й обґрунтовано викласти результати власного дослідження й брати компетентну участь у комунікації і взаємодії в рамках міжнародної академічної спільноти.

Особливістю планування цього циклу є широка пропозиція модульних вибіркового дисциплін з англійської мови (5 дисциплін по 2 кредити ЄКТС), з поміж яких аспіранти мають обрати не менше двох складових для формування свого індивідуалізованого мовного курсу в обсязі 4 кредитів ЄКТС, що дасть змогу обрати напрям для підвищення рівня володіння англійською мовою, що є найбільш практично орієнтований з огляду на майбутню наукову діяльність.

№	Назва	ЄКТС	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
<i>1.3. Дисципліни мовної підготовки</i>							
<i>1.3.1. Нормативні</i>							
1	Культура наукової мови	3	90	26	30	4	Залік
2	Наукова англійська мова (Academic English)	3	90	52	35	3	Іспит
3	Наукове письмо англійською мовою за напрямками: (Academic Writing in Humanities, Sciences, IT)	3	90	52	35	3	Іспит
<i>Всього</i>		9	270	156	105	9	Іспити - 2 Заліки - 1
<i>1.3.2. Вибіркові модулі для індивідуалізованого курсу "Наукова англійська мова 2"</i>							
1	Наукові презентації англійською мовою (Academic Presentation)	2	60	26	30	4	Залік
2	Написання грантових пропозицій (Grants and Project Writing)	2	60	26	30	4	Залік
3	Корективний курс англійської мови	2	60	26	30	4	Залік
4	Підготовка до міжнародних тестів (TOEFL та IELTS)	2	60	26	30	4	
5	Особливості перекладу наукової літератури	2	60	26	30	4	Залік
<i>Всього (не менше 2 дисциплін)</i>		4	120	52	60	8	2
Разом		13	360	182	166	12	Іспити - 2 Заліки - 3

1.3.1. Нормативні дисципліни

1. Культура наукової мови

Викладає: д.філ.н., проф. Ожоган В. М.

Мета курсу – сформувати вміння вживати мовні одиниці з якнайбільшою комунікативною доцільністю відповідно до норм української літературної мови. Окрема увага приділятиметься виробленню навичок літературного редагування наукового тексту: точність, логічність, простоту, стислість і виразність мовлення. Курс поглиблює знання про мовні норми, науковий стиль, особливості мовної організації наукових текстів різних жанрів, охоплює складні питання українського слово- і формовживання, творення й уживання синтаксичних конструкцій та пунктуації.

Основні теми: Значення, складники та сучасні проблеми культури наукової мови; лексична нормативність наукового тексту: попередження помилок, спричинених впливом російської мови; уживання іншомовної лексики та правопис слів іншомовного походження; складні випадки відмінювання й уживання іменників і займенників у науковому тексті; словозміна та правопис прикметників і числівників; правильне вживання і правопис дієслівних форм, прислівників та прийменників; уникнення в науковому тексті невластивих українській мові синтаксичних конструкцій; правильна побудова простих ускладнених речень і розділові знаки в таких структурах; правильна побудова та пунктуаційне оформлення складних речень; способи передавання чужого мовлення, оформлення цитат, редагування наукового тексту.

2. Наукова англійська мова (Academic English)

Викладає: к.філ.н., доц. Василенко І. В.

The purpose of the course Academic English is to develop the language skills – vocabulary, grammar, sentence structure, punctuation – essential for mastering academic style and communicating effectively in academic discourse. PhD students will be guided through various strategies of academic writing, in particular, problem statement, literature review, methodology section, as well as academic genres, such as summary, review, abstract, research proposal (thesis proposal). The course participants will be supported through the main stages of drafting a PhD thesis proposal regarding its composition and language features. The course will also contribute to strengthening the presentation skills applied in academic environment. The evaluation of the course participation will be based on the students' practical activities in class and timely submission of the requested assignments.

3. Наукове письмо англійською мовою за напрямками (Academic Writing in Humanities, Sciences, IT)

Викладає: к.філ.н., Мазін Д. М.

The course aims at developing strong practical skills necessary for successful writing of a research article in English within one's field of studies to be published in a peer-reviewed journal. Planned as an integral part of PhD curriculum, the course is designed to lead PhD students through the main stages of preparing research publications as requested in their academic fields. The course will focus on the structure elements, appropriate vocabulary and grammar features of a research article, as well as deepen the PhD students' level of expertise in linguistic skills that are required in English writing for academic purposes.

1.3.2. Вибіркові модулі для формування індивідуалізованого мовного курсу «Наукова англійська мова-2»

1. Наукові презентації англійською мовою (Academic Presentation)

Викладає: к.філ.н., Мазін Д. М.

Курс спрямований на поглиблення навичок підготовки та здійснення наукових презентацій англійською мовою в академічному середовищі. Студенти PhD-програм зможуть практично оволодіти мовними та поведінковими стратегіями підготовки до різних видів наукових презентацій, зокрема, виступу на науковій конференції або участі в груповому обговоренні (panel discussion), розвинути вміння ефективно ставити та відповідати на різні види запитань під час презентацій. Курс “Academic Presentation” удосконалисть відповідні навички володіння англійською мовою (лексичні та граматичні особливості), необхідні для повноцінної комунікації в усному академічному дискурсі. У програмі курсу також інтегрований розвиток відповідних навичок англійськомовного наукового письма, необхідних для підготовки ефективної письмової заявки для участі у міжнародних наукових конференціях (conference proposal, conference abstract).

2. Корективний курс з англійської мови

Викладає: к.філ.н., доц. Василенко І. В.

Мета цього курсу – підвищення рівня володіння англійською мовою для науково-освітнього вжитку серед тих слухачів PhD-програм, які відчувають потребу в додатковій підтримці з вивчення мови. Курс буде особливо корисним для аспірантів/докторантів, які потребують посиленої уваги до збагачення словникового складу, розвитку певних аспектів граматики та синтаксису після проходження нормативного курсу з англійської мови “Academic English”.

3. Написання грантових і проектних пропозицій (Grants and Project Writing)

Викладає: к.філ.н., Мазін Д. М.

Цей функціональний курс спрямований на формування та удосконалення писемних мовленнєвих навичок з англійської мови, необхідних для структурованої й успішної підготовки, аналізу, розробки та написання проектних і грантових пропозицій з метою пошуків фінансової або технічної підтримки науково-дослідних проектів. Протягом курсу буде приділено необхідну увагу різним аспектам володіння мовою – лексичним, граматичним, синтаксичним – які є основою для успішного писемного оформлення грантових і проектних пропозицій згідно з поширеним міжнародним досвідом.

4. Особливості перекладу наукової літератури англійською мовою

Викладає: к.філ.н., доц. Василенко І. В.

Мета цього курсу – сформуванню та закріпленню умінь на достатньому фаховому рівні виконувати писемний переклад науково-дослідних матеріалів у сфері власних наукових досліджень з англійської на українську або з української на англійську мову. Слухачі курсу на практичному матеріалі розглянуть специфіку перекладу як різновиду інтелектуально-мовленнєвої діяльності, опанують основними аналітичними підходами, а також лексико-граматичними і стилістичними навичками, необхідними для успішної передачі змісту, понять і концепцій (а не лише слів) мовленнєвими засобами української або англійської мови.

5. Підготовка до міжнародних тестів (TOEFL та IELTS)

Викладає: к.філ.н., доц. Василенко І. В.

Тести є орієнтованими на перевірку основних мовних навичок: читання, аудіювання, говоріння і письма. Курс знайомить зі структурою міжнародних тестів і дає можливість відпрацювати на практиці різні типи завдань зі вказаних навичок, а також поглибити знання граматики та лексики.

II. ЦИКЛ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Цикл дисциплін професійної підготовки (17 кредитів ЄКТС) складається з двох крупних блоків: нормативних дисциплін та вибірових дисциплін.

Тематичний блок 2.1. Цикл нормативних дисциплін професійної підготовки складається з чотирьох курсів, що спрямовані на формування навичок ефективного планування та здійснення дослідження історичних явищ; здатність до науково-організаційної діяльності і співпраці в межах фахової спільноти та комунікації його результатів для подальшого практичного використання.

№	Назва	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
II. Цикл професійної підготовки							
2.1. Нормативні							
1	Розробка дисертаційного проекту	3	90	26	58	6	Іспит
2	Аспірантський семінар	4	120	52	62	6	Залік
3	Засади історичного дослідження I	3	90	26	58	6	Іспит
4	Ключові проблеми первісної історії Європи	3	90	26	58	6	Іспит
<i>Всього</i>		<i>13</i>	<i>420</i>	<i>156</i>	<i>240</i>	<i>24</i>	Іспити - 3 Заліки - 1

1. Розробка дисертаційного проекту

Викладає: д. іст. н., проф. Ключко В. І.

Основна мета курсу – ознайомлення аспірантів із нормативними документами і чинними вимогами до дисертаційних робіт в Україні, типовою структурою дисертацій, процедурами проходження захисту дисертаційної роботи.

Практичний курс, метою якого є ознайомлення аспірантів з основними вимогами до проведення і написання дисертаційного дослідження; основними характеристиками дисертаційного проекту та його структурних частин. Аспіранти навчаться представляти й захищати дисертаційні проекти; укладати анотовані бібліографії.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

Знати: основні вимоги до дисертаційного дослідження, норми цитування; основні етапи роботи над дисертацією; характеристики структурних частин дисертації; принципи і етику публічного представлення результатів дослідження.

Вміти: працювати з науковою літературою та джерелами; визначати коло джерел для дослідження; укладати анотовану бібліографію; підготувати і захистити дисертаційний проект.

Навчальні формати: практичні інтерактивні заняття; критична робота з літературою та джерелами; публічне представлення і захист дисертаційного проекту; укладання анотованої бібліографії.

Основні теми:

1. Основні складові дисертаційного дослідження.
2. Техніка наукової роботи. Постановка дослідницької проблеми. Робоча гіпотеза та її перевірка. Визначення об'єкта та предмета дослідження, його мети та завдань. Складання плану роботи.
3. Бібліографічна підготовка. Ознайомлення із сучасним станом дослідження. Укладання анотованої бібліографії
4. Підбір джерел. Визначення методологічного та теоретичного інструментарію для їх опрацювання.
5. Навички критичного аналізу наукових текстів. Стилїстика наукового тексту. Етика наукових публікацій: норми цитування, запозичення ідей та формулювань.
6. Публічна презентація результатів дослідження: правила побудови наукової аргументації, етика наукової полеміки, навички публічних виступів.
7. Підготовка дисертаційного проекту.

2. Аспірантський дослідницький семінар

Викладає: д. іст. н., Клочко В. І.

Основна мета семінару – створення навчально-наукової дослідницької групи, робота в якій допоможе аспірантам здійснювати дисертаційні дослідження на належному рівні та у відповідності до встановленого плану.

Від учасників курсу вимагається систематично представляти проміжні результати своїх досліджень, що є одним із найважливіших засобів формування здатності до систематичної наукової роботи і комунікації.

Курс надає можливість аспірантам здійснювати презентації та апробацію перших результатів власних наукових досліджень, брати участь в наукових дискусіях, переймати позитивний досвід у проведенні дисертаційних досліджень іншими аспірантами, отримувати рецензування та консультації досвідчених вчених щодо методів і результатів власної дисертаційної роботи.

Основні теми: Форми і методи представлення результатів власних наукових досліджень. Роль та форми проведення наукових форумів (семінарів, конференцій, круглих столів, симпозіумів, панельних дискусій тощо). Вимоги до матеріалів, які подаються для участі в наукових конференціях, їхня типова структура.

Курс передбачає проведення занять в інтерактивному форматі, викладається на 1 і 2 році навчання.

3. Засади історичного дослідження I

Викладає: д. іст.н., проф. Яковенко Н. М.

Курс спрямовано на опанування аналітичними підходами й базовими теоретико-методологічними навичками та дослідницькими техніками опрацювання обраної для вивчення теми. Аспіранти отримають змогу самостійно оцінити інформативний потенціал придатних для конкретної роботи джерел, врахувати їх можливу неповноту, суб'єктивні сторонні вкраплення чи зумовлене тими чи тими причинами спотворення інформацій, а також навчатися формулювати максимально коректні дослідницькі питання до джерел із

врахуванням згаданих спотворень, замовчувань чи т.зв. «міжрядкових», прихованих свідчень. У курсі запропоновано опрацювання джерел ранньомодерної доби.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

Знати: сучасні методологічні підходи до оцінки інформативного потенціалу джерел ранньомодерної доби та різноманітні методики їх опрацювання; різноманітні історіографічні підходи до бачення «джерела»

Розуміти міждисциплінарність підходів до «джерела», уміти застосовувати методологію антропології, соціології, лінгвістики для його аналізу

Вміти: критично працювати з джерелами, які потенційно ляжуть в основу їхнього дослідження.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, дослідницька письмова робота. Вимогами до курсу передбачено самостійне формулювання аспірантами «питальників» до джерел, які потенційно ляжуть в основу їхнього дослідження.

Основні теми:

1. Зміни щодо сприйняття джерела та його повідомлень у процесі розвитку історичної науки: від джерела, що «свідчить», до джерела, що «приховує».
2. Вдосконалення технік опрацювання джерел як відповідь на виклик «лінгвістичного повороту» та постмодерністського песимізму щодо можливостей пізнання минулого.
3. Виокремлення нових ділянок історичного знання на стику з етнологією, соціологією, культурологією, географією, природознавством.
4. Практичні підходи до укладання «питальника» джерелам, що їх планується покласти в основу дослідження.

3. Ключові проблеми первісної історії Європи

Викладає: д. іст. н., проф. Залізняк Л. Л.

Курс передбачає знайомство з етнічними процесами, які мали місце на території України з найдавніших часів і врешті-решт призвели до формування українського етносу. Передумови для постання останнього формувалися протягом багатьох історичних епох під впливом складних етнокультурних процесів, що розвивалися на її території в далекому минулому. Серед ключових проблем давньої історії України є походження індоєвропейської сім'ї народів, питання народження слов'янства та етногенезу і націогенезу українців.

Курс включає три основні блоки питань: 1) формування та розселення народів індоєвропейської сім'ї; 2) походження українців та їхніх слов'янських сусідів; 3) історичні передумови цивілізаційного вибору України.

Аспіранти оволодіють спеціальними знаннями з проблем формування сучасної етнічної карти Європи, походження українців, витоків цивілізаційної орієнтації України, ознайомляться з основами індоєвропейістики, головними палеоетнологічними концепціями відносно народів доісторичної та ранньоісторичної України. Розвиток аналітичного мислення й навичок критичного аналізу джерел та концепцій – серед основних навичок, отримання яких допоможе вивчення дисципліни.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, презентації, підготовка і презентація дослідницької роботи

Основні теми:

1. Про етнос, націю та національну еліту.
2. Формування найдавніших етно-культурних спільнот.
3. Індоєвропейська проблема та її історія.
4. Індоєвропейська батьківщина: аналіз концепцій.
5. Походження індоєвропейців з позицій сучасної етнології.
6. Розселення індоєвропейських народів
7. Загальноіндоєвропейські елементи в традиційній українській культурі.
8. Скіфо-сарматська доба та іранські впливи на україногенез

9. Тюркські кочовики надчорномор'я та надазов'я
10. Походження слов'ян
11. Походження українського народу.
12. Суперечка “южан” і “северян” за княжий київ.
13. Проблема давньоруської народності.
14. Київська русь – праукраїнська держава.
15. Етнічні процеси в київській русі.
16. Культурно-історичні провінції України
17. Україна в системі світових цивілізацій.
18. Україна на євразійському роздоріжжі.

2.2. Цикл вибіркового дисциплін

Цикл вибіркового дисциплін програми сформовано з урахуванням потреби глибокого переосмислення наявних і створення нових цілісних знань стосовно практичного застосування історичних досліджень і нових сфер дослідження людського досвіду.

Запропоновані дисципліни формують вміння використовувати різні типи і види джерел для історичного дослідження, використовувати методологію та інструментарій суміжних гуманітарних та суспільних дисциплін, брати участь у відкритих дискусіях з фахової проблематики й вміння популяризувати наукове знання.

№	Назва	Кількість кредитів	Кількість годин	Кількість аудиторних годин	Кількість годин самостійної роботи	Кількість годин консультацій	Форма контролю
II. Цикл професійної підготовки							
<i>2.3. Вибіркові модулі для індивідуалізованого курсу</i>							
1	Передісторія народів Центральної та Західної Європи	2	60	26	30	4	Залік
2	Походження українців та їхніх сусідів	2	60	26	30	4	Залік
3	Середньовічні кочовики Європи	2	60	26	30	4	Залік
4	Актуальні проблеми археології	2	60	26	30	4	Залік
5	Металургія міді-бронзи та початок доби заліза у Європі (історія техніки)	2	60	26	30	4	Залік
6	Міграції та торговельні шляхи за археологічними матеріалами (методика досліджень)	2	60	26	30	4	Залік
<i>Всього (не менше 2 курсів)</i>		<i>4</i>	<i>120</i>	<i>52</i>	<i>60</i>	<i>8</i>	<i>2 заліки</i>

1. Передісторія народів Центральної та Західної Європи

Викладає: д. іст. н., проф. Ключко В. І.

Розглядаються ключові проблеми формування етнічної карти Європи у передісторичні часи. Курс включає три тематичні блоки:

- 1) давні кельти та їхні сусіди на заході Європи;
- 2) народи Центральної Європи за ранньої залізної доби та доби пізньої античності;
- 3) формування індоєвропейської мовної сім'ї та найдавніші етапи історії індоєвропейських народів.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

Знати: основні писемні джерела з історії населення Центральної та Західної Європи античної доби, основні результати археологічних досліджень, основні пам'ятки та категорії археологічних знахідок з відповідного регіону.

Вміти: координувати в часі та просторі писемні дані, результати археологічних пошуків, взаємно корелювати свідчення й напрацювання різних історичних дисциплін.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, підготовка і презентація дослідницької роботи

Основні теми:

1. Писемні джерела про кельтів та їхніх сусідів на заході Європи
2. Давні кельти за археологічними джерелами. Гальштатська і Латенська культури
3. Культурні традиції кельтів, їхнє значення для розвитку культури народів Західної Європи
4. Кельтське населення Британських островів. Пікти
5. Сусідні кельтам етнічні утворення на заході Європи
6. Іллірійці – мешканці Середньої Наддунайщини та Балканського півострову
7. Фракійці
8. Давні германці
9. Германці та інші народи Центральної Європи за доби Великого переселення народів (III – VII ст. н. е.)
10. Індоєвропейська сім'я народів та її походження за даними мовознавства.
11. Розпад індоєвропейської спільноти і розселення індоєвропейців

2. Походження українців та їхніх сусідів

Викладає: д. іст. н., проф. Залізняк Л. Л.

Курс передбачає знайомство з етнічними процесами, які мали місце на території України з найдавніших часів і врешті-решт призвели до формування українського етносу. Передумови для постання останнього формувалися протягом багатьох історичних епох під впливом складних етнокультурних процесів, що розвивалися на її території в далекому минулому.

Аспіранти оволодіють спеціальними знаннями з проблем формування сучасної етнічної карти Європи, походження українців, витоків цивілізаційної орієнтації України, ознайомляться з основами індоєвропейстики, головними палеоетнологічними концепціями відносно народів доісторичної та ранньоісторичної України. Розвиток аналітичного мислення й навичок критичного аналізу джерел та концепцій – серед основних навичок, отримання яких допоможе вивчення дисципліни.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, підготовка і презентація дослідницької роботи

Основні теми:

1. Походження слов'ян.
2. Історія пошуків слов'янської прабатьківщини.
3. Літописні племена східних слов'ян та постання Київської Русі.
4. Трипільсько-арійська, пізньосередньовічна та ранньосередньовічна версії походження українців.
5. Закономірності етногенезу в помірній зоні Європи в Середньовіччі.
6. Племінна фаза україногенези.
7. Від склавинів Волині до Київської Русі та козацької України.
8. Зародження білоруського, псково-новгородського та російського етносів.
9. Культурно-історичні спадкоємці Київської Русі.
10. Новітні концепції етногенези росіян (лехітська, іменьківська).
11. Проблема давньоруської народності
12. Спадщина Київської Русі як ключова проблема Східної Європи.
13. Історія суперечки «южан» і «сіверян» за княжий Київ.
14. Київська Русь - проукраїнська держава.
15. Українська культура як синтез балтійських, балканських та степових впливів та характер останніх.

3. Середньовічні кочовики Європи

Викладач: д. іст. н., проф. Отроценко В. В.

Курс є однією з базових дисциплін для опанування знаннями з середньовічної археології та історії України й навичками з всебічної фахової підготовки археолога. Розглядається низка важливих питань, пов'язаних з формуванням номадизму як соціально-економічного явища, а також археологія та історія тюркомовних народів Середньовіччя: гунів, авар, болгар, хозар, мадяр, печенігів, торків, половців, татар. Висвітлюється важлива роль номадів у формуванні Київської держави та інституцій її влади.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

- а) знати базові засади економічного та політичного розвитку номадів;
- б) мати уявлення про висвітлення основних історичних подій та бути ознайомленим з археологічними комплексами кочівників Середньовіччя в степах Надчорномор'я;
- в) вміти визначати роль кочових суспільств Середньовіччя у формуванні українського народу та специфічного південного колориту української культури.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, підготовка і презентація дослідницької роботи

Основні теми:

1. Генеза, типологія та періодизація кочових суспільств;
2. Скіфо-сарматська спадщина за доби Середньовіччя;
3. Старожитності гунів та авар їхня роль у ранній історії слов'янських племен;
4. Археологічні пам'ятки та політична історія Великої Булгарії;
5. Салтово-маяцька археологічна культура в контексті історії Хозарського каганату;
6. Динамічна історія та археологічні комплекси мадяр, печенігів, огузів (торків), феномен «своїх поганих»;
7. Союз племен кипчаків (половців), їхня боротьба з монголо-татарими;
8. Історія та археологія Улусу Джучи (Золота Орда);
9. Роль народів Степу в формуванні та історії Київської держави.

4. Актуальні проблеми археології

Викладає: д. іст. н., проф. Отроценко В. В.

Курс є однією з базових дисциплін для опанування знаннями з археології та праісторії України й навичками з всебічної фахової підготовки археолога. У вибіркового курсі «Актуальні проблеми археології» розглядаються актуальні проблеми формування розвитку та занепаду археологічних культур та культурних спільнот доби бронзи на теренах України. Доба бронзи (III-II тис. до н.е.) є заключним періодом праісторії України, що безпосередньо передував добі історичній – киммерійській чи, за археологічною періодизацією, ранньому залізному вікові.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

- а) знати базові засади періодизації, хронології та особливостями матеріальної культури скотарсько-землеробських культур доби бронзи;
- б) знати висвітлення основних етапів розвитку населення Надчорноморщини, конкретизованого в матеріальних проявах археологічних культур;
- в) уміти визначати роль населення бронзової доби в праісторії України та специфічного колориту української культури.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, підготовка і презентація дослідницької роботи

Основні теми:

1. Бронзовий вік як історична доба. Періодизація та хронологія.
2. Археологічні культури доби ранньої бронзи.
3. Археологічні культури доби середньої бронзи.
4. Археологічні культури перехідного періоду від середньої до пізньої бронзи.
5. Археологічні культури доби пізньої бронзи.
6. Археологічні культури доби фінальної бронзи.
7. Осередки культурогенези.
8. Обрії постшнурових археологічних культур.
9. Археологічні культури та металургійні провінції.

5. Металургія міді-бронзи та початок доби заліза у Європі (історія техніки)

Викладає: д. іст. н., проф. Клочко В. І.

Зародження та початкові етапи розвитку первісної металургії у Старому Світі ще й досі залишаються мало дослідженими. У цьому курсі зібрані розрізнені археологічні дані з пам'яток неоліту, енеоліту, бронзової доби та початку доби заліза у Європі та на Близькому Сході починаючи з 8 тис. до н.е. і до I тис. до н.е., та їх опрацювання методами природничих наук.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

знати: основний масив сучасної інформації з проблем соціокультурного та економічного розвитку суспільств доби енеоліту -бронзи, етно-лінгвістичний розвиток за доби бронзи;

вміти: працювати з джерелами та літературою, критично аналізувати їх самостійність, аргументованість і глибину висновків, аналітично мислити.

володіти: практичними навичками роботи з археологічними джерелами доби енеоліту-бронзи; методикою критичного аналізу джерел та концепцій.

Орієнтуватися у проблематиці доби енеоліту-бронзи щодо вибору цікавої, проблемної теми та її повного розкриття через розв'язання коректно сформульованих завдань.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, підготовка і презентація дослідницької роботи

Основні теми:

1. Початок металургії міді на Близькому Сході.
2. Сировина - гірники.
3. Технологія - металурги. Ковалі та ливарники.
4. Металургія бронзи. Ранній період бронзової доби. 3200 - 2200 рр. до н.е.
5. Металургія бронзи. Середній період бронзової доби. 2200 - 1600 рр. до н.е.
6. Металургія бронзи. Пізній період бронзової доби. 1600 - 900/700/600 рр. до н.е.
7. Золото та срібло.
8. Залізо у XV – VIII стор. до Р.Х.
9. Скарби.

6. Міграції та торговельні шляхи за археологічними матеріалами (методика досліджень)

Викладає: д. іст. н., проф. Ключко В. І.

Дослідження міграцій та торговельних шляхів за археологічними матеріалами, за відсутності письмових джерел, є досить новим і мало розробленим напрямком історико-археологічних досліджень у первісній археології. У цьому курсі, на прикладі конкретних досліджень будуть представлені різноманітні варіанти методик таких досліджень.

У результаті вивчення курсу аспірант повинен:

знати: основні писемні джерела з історії населення Центральної та Західної Європи, основні результати археологічних досліджень, основні пам'ятки та категорії археологічних знахідок з відповідного регіону.

вміти: координувати в часі та просторі писемні дані, результати археологічних пошуків, взаємно корелювати свідчення й напрацювання різних історичних дисциплін.

Навчальні формати: практичні заняття, дискусії, підготовка і презентація дослідницької роботи

Основні теми:

1. Міграції і торговельні шляхи бронзової доби з перспективи археологічних досліджень.
2. Міграції і торговельні шляхи III тис. до н.е. Культурне коло бойових сокир (ямна, катакомбна та шнурова культури).
3. Міграції і торговельні шляхи кінця III - початку II тис. до н.е. Індоевропеїзація Північної Європи. Індоевропеїзація Центральної Європи.
4. "Унетичьки" бронзи на Україні. 3000 - 1600 рр. до н.е.
5. Торговельний шліх Буг-Бог-Ліван.
6. Народи Моря у Східному Середземномор'ї.
7. Східна експансія лужицької культури та формування чорноліської культури на Україні. I тис. до н.е.
8. Протоскіфи. 9 ст. до н.е.
9. Сармати і тюрки.

НАБУТІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Завдяки оволодінню сукупністю дисциплін, які пропонуються слухачам в рамках освітньо-наукової програми для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності **032 «Історія та археологія»** обсягом **52 кредити ЄКТС**, аспіранти зможуть набути компетентностей, що є необхідними для провадження подальшої наукової та практичної діяльності.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
4. Вміння враховувати точки зору, що ґрунтуються на різних світоглядних, конфесійних та соціокультурних засадах;
5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) ;
7. Здатність діти соціально відповідально та свідомо;
8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
9. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації із різних джерел;
10. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
11. Навички передавання й поширення наукових знань;
12. Здатність розробляти й здійснювати наукові проекти;
13. Здатність доказово й обґрунтовано викласти результати власного дослідження українською мовою;
14. Здатність коректно представляти результати наукових досліджень англійською мовою для комунікації і взаємодії в рамках міжнародної академічної спільноти;
15. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);

Професійні компетентності:

1. Здатність самостійно формулювати і вирішувати оригінальні дослідницькі завдання.
2. Здатність читати та критично інтерпретувати історіографічні тексти
3. Уміння застосовувати широкий спектр фахового інструментарію для аналізу та інтерпретації оригінальних джерел
4. Здатність коментувати, анотувати, редагувати історіографічні тексти та документи, фахово використовуючи критерії та методологічний інструментарій дисципліни
5. Розуміння і здатність використовувати методологію та інструментарій суміжних гуманітарних та суспільних дисциплін
6. Знання основних характеристик первісних етапів історії людства
7. Володіння методиками історичних досліджень на археологічному матеріалі
8. Професійне володіння методиками польових археологічних досліджень
9. Здатність публічно комунікувати результати дослідження та історичні знання
10. Дотримання принципів академічної доброчесності та плекання високої академічної культури
11. Здатність до науково-організаційної діяльності і співпраці в межах фахової спільноти.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Дослідження проблем археології та первісної історії на території України від появи тут людини по розвинене середньовіччя включно;
2. Формування та розселення народів індоєвропейської сім'ї;
3. Походження українців та їхніх слов'янських сусідів; проблеми соціокультурного та економічного розвитку суспільства та історії людства за доби енеоліту-бронзи;
4. Археологія та історія тюркомовних народів Середньовіччя;
5. Формування розвитку та занепаду археологічних культур та культурних спільнот доби бронзи на теренах України;
6. Проблеми появи хліборобства, історії та археології доби неоліту та енеоліту; поява та розвиток трипільської прото-цивілізації.